



## Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (ceturta palāta)

2019. gada 11. septembrī\*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Savienības tiesību principi – Procesuālā autonomija – Līdzvērtības un efektivitātes principi – Tiesiskās drošības princips – *Res judicata* spēks – Nodokļu atmaksāšana, kurus iekasējot dalībvalsts ir pārkāpusi Savienības tiesības – Galīgs tiesas nolēmums, ar ko nosaka pienākumu maksāt nodokli, kas nav saderīgs ar Savienības tiesībām – Pieteikums pārskatīt šādu tiesas nolēmumu – Šāda pieteikuma iesniegšanas termiņš

Lietā C-676/17

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Curtea de Apel Ploiești* (Plojești Apelācijas tiesa, Rumānija) iesniedza ar lēmumu, kurš pieņemts 2017. gada 5. oktobrī un kurš Tiesā reģistrēts 2017. gada 1. decembrī, tiesvedībā

***Oana Mădălina Călin***

pret

***Direcția Regională a Finanțelor Publice Ploiești – Administrația Județeană a Finanțelor Publice Dâmbovița,***

***Statul Român – Ministerul Finanțelor Publice,***

***Administrația Fondului pentru Mediu,***

TIESA (ceturta palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Vilaras [*M. Vilaras*], tiesneši K. Jirimée [*K. Jürimäe*] (referente), D. Švābi [*D. Šváby*], S. Rodins [*S. Rodin*] un N. Pisarra [*N. Piçarra*],

ģenerālvokāts: M. Bobeks [*M. Bobek*],

sekretāre: R. Šereša [*R. Şereş*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2018. gada 28. novembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Rumānijas valdības vārdā – sākotnēji *R.-H. Radu*, kā arī *C.-M. Florescu* un *R. I. Hațieganu*, pārstāvji, pēc tam *C.-R. Canțăr*, kā arī *C.-M. Florescu* un *R. I. Hațieganu*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *A. Armenia* un *C. Perrin*, pārstāves,

\* Tiesvedības valoda – rumāņu.

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2019. gada 5. februāra tiesas sēdē,  
pasludina šo spriedumu.

### Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LES 4. panta 3. punktu, LESD 110. pantu, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 17., 20., 21. un 47. pantu, kā arī lojālas sadarbības principu, līdzvērtības principu, efektivitātes principu un tiesiskās drošības principu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Oana Mădălina Călin*, no vienas puses, un *Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Ploiești – Administrația Județeană a Finanțelor Publice Dâmbovița* (Ploješti Publisko finanšu reģionālā ģenerāldirekcija – Dimbovicas Reģionālā publisko finanšu administrācija, Rumānija), *Statul Român – Ministerul Finanțelor Publice* (Rumānijas valsts – Valsts finanšu ministrija) un *Administrația Fondului pentru Mediu* (Vides fonda administrācija, Rumānija), no otras puses, par prasību pārskatīt galīgu tiesas nolēmumu, ar kuru par nepieņemamu nokavējuma dēļ atzīta prasība veikt pārskatīšanu, kas iesniegta par citu galīgu tiesas nolēmumu, kurā nopriests, ka *O. M. Călin* ir jāsamaksā vides zīmognodeva, kas pēc tam ar tiesas spriedumu tika atzīta par nesaderīgu ar Savienības tiesībām.

### Atbilstošās tiesību normas

- 3 2004. gada 2. decembra *Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004* (Likums Nr. 554/2004 par administratīvo procesu) (*Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 1154, 2004. gada 7. decembris) 21. pantā “Ārkārtas pārskatīšanas procedūras” bija paredzēts:

“(1) Civilprocesa kodeksā paredzētie tiesību aizsardzības līdzekļi var tikt izmantoti attiecībā uz neatceļamiem un galīgiem administratīvā procesa institūciju nolēmumiem.

(2) Papildus Civilprocesa kodeksā paredzētajiem pamatiem pamats nolēmuma pārskatīšanai rodas, ja likumīgā spēkā stājušos un nepārsūdzamos nolēmumos ir pārkāpts [Savienības] tiesību pārkāpuma princips, kas noteikts Rumānijas Konstitūcijas atkārtoti publicētās redakcijas 148. panta 2. punktā, lasot to kopsakarā ar tās 20. panta 2. punktu. Lūgumu par nolēmuma pārskatīšanu iesniedz 15 dienu laikā pēc paziņošanas, kura, atkāpjoties no 17. panta 3. punktā ietvertā noteikuma, notiek pēc ieinteresētās personas motivēta pieteikuma 15 dienu laikā pēc nolēmuma pasludināšanas. Pieteikumu par nolēmuma pārskatīšanu izskata steidzamības un prioritārā kārtībā un ne vēlāk kā 60 dienu laikā pēc tā reģistrācijas”.

- 4 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa, Rumānija) ar savu 2010. gada 9. decembra spriedumu Nr. 1609/2010 atzina, ka Likuma Nr. 554/2004 21. panta 2. punkta otrais teikums neatbilst konstitūcijai.
- 5 Būtībā iesniedzējtiesa norāda, ka vienīgi Likuma Nr. 554/2004 21. panta 2. punkta pirmais un trešais teikums saglabā savas tiesiskās sekas. Turpretī šīs normas otrais teikums, kas attiecas uz termiņu, kurā iesniedzams pieteikums pārskatīt nolēmumu, šādas sekas vairs nerada.
- 6 *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Augstā kasācijas tiesa, Rumānija) ar 2016. gada 12. decembra spriedumu Nr. 45/2016, kas 2017. gada 23. maijā publicēts *Monitorul Oficial al României*, ir nopriedusi, ka ar Likuma Nr. 554/2004 21. panta 2. punktu pamatota pieteikuma pārskatīt nolēmumu iesniegšanas termiņš ir viens mēnesis no dienas, kad paziņots galīgais nolēmums, kuru tiek lūgts pārskatīt.

- 7 *Codul de procedură civilă* (Civilprocesa kodekss) 509. panta “Pārskatīšanas priekšmets un pamatojums” 1. punktā ir noteikts:

“(1) Nolēmuma par lietas būtību un nolēmuma, kas norāda uz lietas būtību, pārskatīšanu [...] var lūgt, ja:

[..]

11. pēc tam, kad spriedums ir kļuvis galīgs, *Curtea Constituțională* [Konstitucionālā tiesa] ir pieņēmusi nolēmumu par šajā lietā izvirzīto iebildumu, pasludinot tiesību normu, uz kuru attiecas šis iebildums, par antikonstitucionālu.”

- 8 Civilprocesa kodeksa 511. panta “Izpildes termiņš” 3. punktā ir noteikts:

“Attiecībā uz 509. panta 1. punkta 10. un 11. apakšpunktā norādītajiem pamatiem termiņš ir trīs mēneši no dienas, kad Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums vai *Curtea Constituțională* [Konstitucionālā tiesa] nolēmums ir publicēts *Monitorul Oficial al României* 1. daļā.”

### **Pamatlieta un prejudiciālais jautājums**

- 9 Rumānijas valstspiederīgā *O. M. Călin* 2013. gada 12. aprīlī iegādājās no Vācijas ievestu lietotu mehānisko transportlīdzekli. *Serviciul Public Comunitar Regim Permise de Conducere și Înmatriculare a Vehiculelor Târgoviște* (Targovištes Transportlīdzekļu vadītāja apliecību un transportlīdzekļu reģistrācijas dienests, Rumānija) par šā transportlīdzekļa reģistrāciju Rumānijā pieprasīja samaksāt vides zīmognodevu par mehānisko transportlīdzekli 968 Rumānijas leju (RON) (apmēram 207 EUR) apmērā. *O. M. Călin* šo summu samaksāja.
- 10 *O. M. Călin* iesniedza *Tribunalul Dâmbovița – Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal* (Dimbovicas apgabaltiesas II Civillietu, administratīvo un nodokļu lietu tiesu palāta, Rumānija) pieteikumu par šā nodokļa atmaksāšanu, to pamatojot ar to, ka šādas vides zīmognodevas piemērošana nebija saderīga ar Savienības tiesībām.
- 11 Minētā tiesa ar 2014. gada 15. maija spriedumu šo iesniegumu noraidīja.
- 12 *O. M. Călin* 2015. gada 28. aprīlī minētajai tiesai attiecībā uz šo spriedumu iesniedza pirmo pieteikumu pārskatīt nolēmumu, atsaucoties uz 2015. gada 14. aprīļa spriedumu *Manea* (C-76/14, EU:C:2015:216), kurā Tiesa esot paudusi viedokli, ka, ieviešot šo vides zīmognodevu, bija pārkāptas Savienības tiesību normas. Ar 2015. gada 16. jūnija spriedumu šis pieteikums pārskatīt nolēmumu tika noraidīts.
- 13 *O. M. Călin* 2016. gada 17. augustā iesniedza *Tribunalul Dâmbovița – Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal* (Dimbovicas apgabaltiesas II Civillietu, administratīvo un nodokļu lietu tiesu palāta) otro pieteikumu pārskatīt nolēmumu, proti, attiecībā uz 2014. gada 15. maija spriedumu. Šis pieteikums pārskatīt nolēmumu bija pamatots ar 2016. gada 9. jūnija spriedumu *Budișan* (C-586/14, EU:C:2016:421), kā arī ar Likuma Nr. 554/2004 21. panta 2. punktu, ar ko esot atļauts pārskatīt galīgus spriedumus, kurus taisot pieļauti Savienības tiesību normu pārkāpumi. Minētā tiesa ar 2016. gada 11. oktobra spriedumu pieņēma šo pieteikumu pārskatīt nolēmumu un piesprieda atmaksāt šo vides zīmognodevu (ar procentiem).
- 14 Plojești Publisko finanšu reģionālās ģenerāldirekcijas Dimbovicas Reģionālā publisko finanšu administrācija šo spriedumu pārsūdzēja *Curtea de Apel Ploiești* (Plojești apelācijas tiesa, Rumānija).

- 15 Minētā tiesa ar 2017. gada 16. janvāra spriedumu atcēla *Tribunalul Dâmbovița – Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal* (Dimbovicas apgabaltiesas II Civillietu, administratīvo un nodokļu lietu tiesu palāta) 2016. gada 11. oktobra spriedumu, paužot uzskatu, ka otrais pieteikums pārskatīt nolēmumu tika iesniegts pēc viena mēneša termiņa beigām, šo termiņu skaitot no dienas, kurā paziņots galīgais nolēmums, uz ko attiecas šī pārskatīšana. Šis termiņš, kas izrietot no sprieduma Nr. 45/2016, esot saistošs visām Rumānijas tiesām no brīža, kad šis spriedums publicēts *Monitorul Oficial al României*. Taču spriedums, kura pārskatīšana tika lūgta, bija paziņots *O. M. Călin* 2014. gada 26. maijā, savukārt pieteikums pārskatīt nolēmumu tika iesniegts 2016. gada 17. augustā.
- 16 Pamatlietā runa ir par iesniedzējtiesai iesniegto *O. M. Călin* pieteikumu pārskatīt 2017. gada 16. janvāra spriedumu. Šis pieteikums ir pamatots, pirmkārt, ar atpakaļejoša spēka aizlieguma principa pārkāpumu, jo 2016. gada 9. jūnija spriedums *Budișan* (C-586/14, EU:C:2016:421) tika pasludināts pēc tam, kad valsts nolēmums, kura pārskatīšana tika lūgta, kļuva galīgs. Otrkārt, minētais pieteikums ir pamatots ar *Curtea de Apel Ploiești* (Ploješti apelācijas tiesa) pieļautu LESD 4. panta 3. punktā nostiprinātā lojālas sadarbības principa pārkāpumu.
- 17 Šajā kontekstā iesniedzējtiesai ir šaubas par sprieduma Nr. 45/2016 saderīgumu ar tiesiskās drošības principu un lojālas sadarbības principu, kā arī ar līdzvērtības un efektivitātes principiem.
- 18 Šajā ziņā iesniedzējtiesa uzsver, ka pamattiesvedības apstākļi atšķiras no apstākļiem lietā, par ko taisīts 2015. gada 6. oktobra spriedums *Târșia* (C-69/14, EU:C:2015:662), kurā Tiesa esot paudusi uzskatu, ka Savienības tiesību akti pieļauj, ka nepastāv procedūra galīga tiesas nolēmuma pārskatīšanai gadījumā, kad nolēmums ir izrādījies nesaderīgs ar Savienības tiesību normu interpretāciju. Proti, kā apgalvo iesniedzējtiesa, atšķirībā no minētās lietas pamatlietā pastāv iespēja panākt tāda galīga valsts tiesas nolēmuma pārskatīšanu, kuru taisot pieļauts Savienības tiesību normu pārkāpums.
- 19 Minētā tiesa atgādina, ka tad, ja nav ES tiesiskā regulējuma par nepamatoti iekasētu nodokļu atgūšanu, katra dalībvalsts saskaņā ar procesuālās autonomijas principu ievieš procesuālus noteikumus attiecībā uz pārsūdzēšanu tiesā, lai nodrošinātu ES tiesību aktos nodokļu maksātājiem paredzēto tiesību aizsardzību. Tomēr šajos procesuālajos noteikumos vienmēr esot jāievēro lojālas sadarbības princips, līdzvērtības un efektivitātes principi, kā arī tiesiskās drošības princips.
- 20 Šajā gadījumā Likuma Nr. 554/2004 21. panta 2. punktā neesot paredzēts nekāds termiņš, kurā iesniedzams pieteikums pārskatīt nolēmumu; šāds termiņš izrietot vienīgi no sprieduma Nr. 45/2016.
- 21 Tomēr iesniedzējtiesa apgalvo, ka minētā termiņa piemērošanas rezultātā nebija iespējams atmaksāt *O. M. Călin* nodokli, kuru ieturot bija pārkāptas Savienības tiesību normas. Proti, *O. M. Călin* neesot bijis pieejams neviens cits valsts procesuālais instruments, ar ko būtu iespējams panākt šā nodokļa atgūšanu.
- 22 Šajos apstākļos iesniedzējtiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:
- “Vai LES 4. panta 3. punkts, kurā ir atsauce uz lojālas sadarbības principu, [Hartas] 17., 20., 21. un 47. pants, LESD 110. pants, tiesiskās drošības princips un līdzvērtības un efektivitātes principi, kas izriet no procesuālās autonomijas principa, var tikt interpretēti tādējādi, ka tiem ir pretrunā valsts tiesību norma, konkrēti [Likuma Nr. 554/2004] 21. panta 2. punkts, kā [tas] [...] interpretē[ts] spriedumā Nr. 45/2016, saskaņā ar ko termiņš, kurā var iesniegt pieteikumu pārskatīt nolēmumu, pamatojoties uz Likuma [Nr. 554/2004] 21. panta 2. punkta noteikumiem, ir viens mēnesis no dienas, kad ir paziņots galīgais nolēmums, kuru tiek lūgts pārskatīt?”

## Par prejudiciālo jautājumu

- 23 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Savienības tiesību normas, konkrēti, līdzvērtības un efektivitātes principi, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesību normu, kas interpretēta valsts tiesas spriedumā un kas paredz vienu mēnesi ilgu prekluzīvu termiņu, kurā iesniedzams pieteikums pārskatīt galīgu tiesas nolēmumu, kā pieņemšanā pieļauts Savienības tiesību normu pārkāpums, šo termiņu skaitot no dienas, kad paziņots nolēmums, kura pārskatīšana tiek lūgta.
- 24 Vispirms jānorāda, ka no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka attiecībā uz *O. M. Călin* bija noteikts pienākums samaksāt vides zīmognodevu par mehānisko transportlīdzekli, lai gan Tiesa 2016. gada 9. jūnija spriedumā *Budişan* (C-586/14, EU:C:2016:421) būtībā ir nospriedusi, ka LESD 110. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu nodokli kā šī vides zīmognodeva.
- 25 Šajā ziņā no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka tiesības uz tādu nodokļu atmaksu, kurus dalībvalstij iekasējot tika pārkāptas Savienības tiesību normas, ir šādus nodokļus aizliedzošas Savienības tiesību normās, kā tās ir interpretējusi Tiesa, personām paredzēto tiesību sekas un papildinājums. Tātad dalībvalstīm principā ir pienākums atmaksāt nodokļus, kas iekasēti, pārkāpjot Savienības tiesības (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1983. gada 9. novembris, *San Giorgio*, 199/82, EU:C:1983:318, 12. punkts; 2012. gada 19. jūlijs, *Littlewoods Retail u.c.*, C-591/10, EU:C:2012:478, 24. punkts, kā arī 2015. gada 6. oktobris, *Târşia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 24. punkts).
- 26 Tomēr ir jāatgādina, ka *res judicata* princips ir nozīmīgs gan Savienības tiesību sistēmā, gan valstu tiesību sistēmās. Proti, lai nodrošinātu gan tiesību un tiesisko attiecību stabilitāti, gan arī pareizu tiesvedību, ir svarīgi, lai tiesu nolēmumi, kas ir kļuvuši galīgi pēc tam, kad ir izmantoti visi pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi, vai pēc tam, kad ir beigušies šiem tiesību aizsardzības līdzekļiem paredzētie termiņi, vairs nevarētu tikt pārsūdzēti (spriedumi, 2014. gada 10. jūlijs, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 58. punkts; 2015. gada 6. oktobris, *Târşia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 28. punkts, un 2019. gada 29. jūlijs, *Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe*, C-620/17, EU:C:2019:630, 54. punkts).
- 27 Tātad Savienības tiesībās valsts tiesai nav noteikts pienākums nepiemērot valsts procesuālos noteikumus, ar kuriem tiesas nolēmumam tiek piešķirts *res judicata* spēks, pat ja tas ļautu valsti novērst tādu situāciju, kas nav saderīga ar Savienības tiesībām (spriedumi, 2014. gada 10. jūlijs, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 59. punkts; 2015. gada 6. oktobris, *Târşia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 29. punkts, un 2019. gada 29. jūlijs, *Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe*, C-620/17, EU:C:2019:630, 55. punkts).
- 28 Proti, jau ir nopriests, ka Savienības tiesībās nav noteikta prasība, ka, lai ņemtu vērā atbilstīgo Savienības tiesību normas interpretāciju, ko ir sniegusi Tiesa, valsts tiesu iestādei principā būtu jāpārskata tās nolēmums, kuram ir *res judicata* spēks (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 10. jūlijs, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 60. punkts; 2015. gada 6. oktobris, *Târşia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 38. punkts, un 2019. gada 29. jūlijs, *Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe*, C-620/17, EU:C:2019:630, 56. punkts).
- 29 Turpretī, ja piemērojami iekšējie procesuālie noteikumi paredz iespēju, ka pie zināmiem nosacījumiem valsts tiesa pārskata nolēmumu ar *res judicata* spēku, lai padarītu situāciju saderīgu ar valsts tiesībām, tad atbilstoši līdzvērtības un efektivitātes principiem, ja ir izpildīti minētie nosacījumi, šādai iespējai ir jāpastāv, lai tiktu atjaunota attiecīgās situācijas saderība ar Savienības tiesībām (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 10. jūlijs, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 62. punkts; 2015. gada 6. oktobris, *Târşia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 30. punkts, un 2019. gada 29. jūlijs, *Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe*, C-620/17, EU:C:2019:630, 60. punkts).



- 30 Atbilstoši LES 4. panta 3. punktā nostiprinātajam lojālās sadarbības principam detalizēti procesuāli noteikumi prasībām, kas paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās, nedrīkst būt nelabvēlīgāki par noteikumiem, kas attiecas uz līdzīgām uz valsts tiesībām balstītām prasībām (līdzvērtības princips), ne arī padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību izmantošanu, kas piešķirtas ar Savienības tiesību sistēmu (efektivitātes princips) (spriedums, 2018. gada 24. oktobris, XC u.c., C-234/17, EU:C:2018:853, 22. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 31 Šo prasību ievērošana ir jāanalizē, ņemot vērā attiecīgo tiesību normu nozīmi visā procesā, procesa norisi un īpatnības dažādās valsts instancēs (spriedumi, 2013. gada 27. jūnijs *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, 38. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2018. gada 24. oktobris, XC u.c., C-234/17, EU:C:2018:853, 24. punkts).
- 32 Šajā gadījumā no Tiesas rīcībā esošās informācijas izriet, ka Rumānijas tiesību aktos ir paredzēts tiesību aizsardzības līdzeklis, kas dod iespēju lūgt tāda galīga tiesas nolēmuma pārskatīšanu, kurš izrādījies nesaderīgs ar Savienības tiesību normām. No iesniedzējtiesas sniegtajām norādēm izriet, ka uz šo pieteikumu veikt pārskatīšanu attiecas viena mēneša termiņš, kas sākas no dienas, kad paziņots tiesas nolēmums, kura pārskatīšana tiek lūgta. Minētais termiņš izriet no sprieduma Nr. 45/2016, kurā runa ir par Likuma Nr. 554/2004 21. panta 2. punkta interpretāciju un piemērošanu.
- 33 Līdz ar to ir jāpārbauda, vai šāds termiņš ir saderīgs ar līdzvērtības un efektivitātes principiem.

### *Par līdzvērtības principu*

- 34 Kā jau atgādināts šā sprieduma 30. punktā, līdzvērtības princips liedz dalībvalstij paredzēt tādas procesuālos noteikumus attiecībā uz prasībām, kuru mērķis ir aizsargāt tiesības, kas attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās, kuri būtu nelabvēlīgāki par kārtību, kas tiek piemērota, izskatot līdzīgas prasības, kuru pamatā ir valsts tiesību pārkāpums.
- 35 Tādēļ ir jāpārbauda, vai pamatlietā aplūkotā prasība veikt pārskatīšanu var tikt uzskatīta par līdzīgu prasībai, kas pamatota ar valsts tiesību normu pārkāpumu, ņemot vērā šo prasību priekšmetu, pamatu, kā arī būtiskās sastāvdaļas (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 27. jūnijs *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, 39. punkts, un 2018. gada 24. oktobris, XC u.c., C-234/17, EU:C:2018:853, 27. punkts).
- 36 Kā norādīts ģenerāladvokāta secinājumu 55. punktā, šajā ziņā iesniedzējtiesa sava lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojumā nemin, ka pastāvētu tāda prasība veikt pārskatīšanu, kas pamatota ar valsts tiesību normu pārkāpumu un kas varētu tikt uzskatīta par līdzīgu pamatlietā aplūkotajai prasībai.
- 37 Turpretī Komisija apgalvo, ka Likuma Nr. 554/2004 21. panta 2. punktā paredzētā prasība veikt tāda galīga tiesas nolēmuma pārskatīšanu, kuru pieņemot pārkāptas Savienības tiesību normas, ir līdzīga prasībai, kas paredzēta Civilprocesa kodeksa 509. panta 1. punkta 11. apakšpunktā, kur minēta iespēja celt prasību veikt tiesas nolēmuma pārskatīšanu gadījumā, ja pēc tam, kad nolēmums ir kļuvis galīgs, *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) pauž nostāju par šajā lietā apgalvoto neatbilstību konstitūcijai un atzīst, ka attiecīgā norma neatbilst konstitūcijai.
- 38 Komisija uzskata, ka šajā gadījumā līdzvērtības princips nav ievērots, jo procesuālie noteikumi, kas piemērojami prasībai, kura celta, pamatojoties uz Civilprocesa kodeksa 509. panta 1. punkta 11. apakšpunktu, esot labvēlīgāki par noteikumiem, kas piemērojami prasībai veikt pārskatīšanu, kura celta, pamatojoties uz Likuma Nr. 554/2004 21. panta 2. punktu. Proti, kā norāda Komisija, ja pirmā

prasība var tikt celta trīs mēnešu laikā, skaitot no dienas, kad publicēts *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) spriedums, kurā konstatēta valsts tiesību normas neatbilstība konstitūcijai, otrā prasība ir ceļama viena mēneša laikā no dienas, kad paziņots nolēmums, kura pārskatīšana tiek lūgta.

- 39 Tomēr, kā norādīts ģenerālvokāta secinājumā 71. un 77. punktā, Civilprocesa kodeksa 509. panta 1. punkta 11. apakšpunkta kontekstā *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa) taisītais spriedums, kurā konstatēta valsts tiesību normas neatbilstība konstitūcijai, ļauj pārskatīt vienīgi tādu galīgu tiesas nolēmumu, kas pieņemts tiesvedībā, kuras ietvaros puses izvirza apgalvojumu par valsts tiesību normas neatbilstību konstitūcijai, savukārt saskaņā ar Likuma Nr. 554/2004 21. panta 2. punktu ir iespējams pārskatīt jebkuru galīgu tiesas nolēmumu, kuru pieņemot pārkāptas Savienības tiesību normas.
- 40 Tā kā pēdējais minētais punkts nav precizēts, Tiesa nevar sniegt vērtējumu jautājumā par to, vai prasība veikt pārskatīšanu, kas ieviesta ar Likuma Nr. 554/2004 21. panta 2. punktu, ir līdzīga prasībai, kas paredzēta Civilprocesa kodeksa 509. panta 1. punkta 11. apakšpunktā, un līdz ar to arī jautājumā par to, vai šajā gadījumā ir ievērotas prasības, kas izriet no līdzvērtības principa.
- 41 Tomēr tas, vai pamatlietā ir ievērots līdzvērtības princips, ņemot vērā šā sprieduma 30. punktā minēto judikatūru, ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, bet vienlaikus ir jāatgādina, ka minētā tiesa saglabā tiesības atkārtoti lūgt prejudiciāla nolēmuma sniegšanu, ja tā var iesniegt Tiesai visu informāciju, kas tai ļautu pieņemt nolēmumu par līdzvērtības principa ievērošanu (šajā nozīmē skat. rīkojumu, 2016. gada 12. maijs, *Security Service u.c.*, no C-692/15 līdz C-694/15, EU:C:2016:344, 30. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

### ***Par efektivitātes principu***

- 42 Runājot par efektivitātes principu, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru ikviens gadījums, kad rodas jautājums, vai valsts procesuālā tiesību norma nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi sarežģītu Savienības tiesību piemērošanu, ir jāanalizē, ņemot vērā šīs tiesību normas nozīmi visā procesā, tā norisi un tā īpatnības dažādās valsts instancēs. Šajā kontekstā vajadzības gadījumā it īpaši ir jāņem vērā tiesību uz aizstāvību aizsardzība, tiesiskās drošības princips un procesa efektīva norise (spriedumi, 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 49. punkts; 2018. gada 22. februāris, *INEOS Köln*, C-572/16, EU:C:2018:100, 44. punkts, un 2018. gada 24. oktobris, *XC u.c.*, C-234/17, EU:C:2018:853, 49. punkts).
- 43 Konkrētāk, attiecībā uz prekluzīviem termiņiem Tiesa ir nospriedusi, ka tiesiskās drošības interesēs tādu saprātīgu termiņu noteikšana, kuros iestājas prekluzīvas sekas, ir saderīga ar efektivitātes principu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1976. gada 16. decembris, *Rewe-Zentralfinanz* un *Rewe-Zentral*, 33/76, EU:C:1976:188, 5. punkts; 1997. gada 10. jūlijs, *Palmisani*, C-261/95, EU:C:1997:351, 28. punkts; 2015. gada 29. oktobris, *BBVA*, C-8/14, EU:C:2015:731, 28. punkts, kā arī 2018. gada 22. februāris, *INEOS Köln*, C-572/16, EU:C:2018:100, 47. punkts).
- 44 Kā izriet no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem, šajā gadījumā *Curtea de Apel Ploiești* (Plojești apelācijas tiesa) atbilstoši spriedumam Nr. 45/2016 ir atzinusi, ka *O. M. Călin* savu otro prasību veikt pārskatīšanu iesniedza novēloti. Minētajā spriedumā ir teikts, ka termiņš, kurā iesniedzams pieteikums pārskatīt nolēmumu, ir viens mēnesis no dienas, kad *O. M. Călin* tika informēta par 2014. gada 15. maija spriedumu, kura pārskatīšana tiek lūgta.
- 45 Līdz ar to ir jāpārbauda, cik saprātīgs ir šāds termiņš, kam beidzoties lietas dalībnieks vairs nevar iesniegt pieteikumu pārskatīt galīgu tiesas nolēmumu, kura pieņemšanā pieļauts Savienības tiesību normu pārkāpums.

- 46 Šajā ziņā ir konstatējams, ka vienu mēnesi ilgs termiņš, kurā ceļama šāda prasība veikt galīga tiesas nolēmuma pārskatīšanu, kas, kā liecina Likuma Nr. 554/2004 21. panta virsraksts, ir “ārkārtas” pārskatīšanas procedūra, pats par sevi nav kritizējams.
- 47 Proti, prekluzīvs termiņš, kurā iesniedzama prasība veikt pārskatīšanu, ir saprātīgs, ciktāl tas lietas dalībniekam dod iespēju novērtēt, vai ir pamats lūgt galīga tiesas nolēmuma pārskatīšanu un attiecīgā gadījumā attiecībā uz pēdējo minēto nolēmumu sagatavot prasību veikt pārskatīšanu. Šajā ziņā jānorāda, ka šajā lietā netiek apgalvots, ka šim nolūkam noteiktais viena mēneša termiņš nebūtu saprātīgs (pēc analogijas skat. spriedumu, 2009. gada 6. oktobris, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 44. punkts).
- 48 Turklāt ir jāprecizē, ka pamatlietā aplūkotās prasības veikt pārskatīšanu ceļšanas termiņa skaitījums sākas brīdī, kad pusēm tiek paziņots attiecīgais galīgais tiesas nolēmums. Tādējādi pusēm nevarēja rasties situācija, ka šis termiņš pāietu, tām pat nezinot par galīgo tiesas nolēmumu (pēc analogijas skat. spriedumu, 2009. gada 6. oktobris, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 45. punkts).
- 49 Šajos apstākļos nešķiet, ka termiņa, kurā ceļama pamatlietā aplūkotā prasība veikt pārskatīšanu, ilgums pats par sevi būtu tāds, kas pieteikuma pārskatīt galīgu tiesas nolēmumu iesniegšanu padara praktiski neiespējamu vai to pārmērīgi apgrūtina.
- 50 Attiecībā uz šā termiņa piemērošanas noteikumiem ir jāatgādina, ka tiesiskās drošības princips, kam ir piesaistīts tiesiskās palāvības aizsardzības princips, paredz, pirmkārt, ka tiesību normām ir jābūt skaidrām un precīzām un, otrkārt, ka attiecīgajām personām ir jābūt iespējai paredzēt to piemērošanu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1996. gada 15. februāris, *Duff* u.c., C-63/93, EU:C:1996:51, 20. punkts; 2009. gada 10. septembris, *Plantanol*, C-201/08, EU:C:2009:539, 46. punkts, kā arī 2015. gada 11. jūnijs, *Berlington Hungary* u.c., C-98/14, EU:C:2015:386, 77. punkts).
- 51 No lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka viena mēneša termiņš, kurā ceļama prasība veikt pārskatīšanu, ir noteikts spriedumā Nr. 45/2016, kas Rumānijas tiesām ir saistošs no dienas, kad tas publicēts *Monitorul Oficial al României*. No pušu rakstveida atbildēm uz Tiesas jautājumu izriet, ka, lai gan šis nolēmums tika pasludināts 2016. gada 12. decembrī, *Monitorul Oficial al României* tas tika publicēts tikai 2017. gada 23. maijā.
- 52 Tātad 2016. gada 17. augustā, kad *O. M. Călin* iesniedza savu otro prasību veikt pārskatīšanu, spriedums Nr. 45/2016 vēl nebija publicēts *Monitorul Oficial al României*.
- 53 Ņemot vērā šos apstākļus, šķiet, ka *Curtea de Apel Ploiești* (Ploješti apelācijas tiesa) piemēroja spriedumā Nr. 45/2016 paredzēto termiņu, lai konstatētu, vai *O. M. Călin* savu otro prasību veikt pārskatīšanu ir iesniegusi novēloti, lai gan šis spriedums vēl nebija publicēts, tomēr tas vēl ir jāpārbauda iesniedzējtiesai. Turklāt no Tiesas rīcībā esošās informācijas neizriet, ka brīdī, kad *O. M. Călin* iesniedza minēto prasību veikt pārskatīšanu, Rumānijas tiesību aktos pastāvēja kāds cits termiņš, kurā iesniedzams šāds pieteikums pārskatīt nolēmumu, ko varētu uzskatīt par skaidru, precīzu un prognozējamu šā sprieduma 50. punktā minētās judikatūras izpratnē.
- 54 Tomēr tiesas sēdē Rumānijas valdība norādīja, ka pirms sprieduma Nr. 45/2016 publikācijas *Monitorul Oficial al României* Rumānijas tiesas piemēroja dažādus termiņus, kuros iesniedzama prasība veikt pārskatīšanu, pamatojoties uz Likuma Nr. 554/2004 21. panta 2. punktu, jo tām nebija pienākuma piemērot vienu konkrētu termiņu.
- 55 Ja Rumānijas valdība ar šo apgalvojumu vēlas attaisnot ar spriedumu Nr. 45/2016 panāktā risinājuma piemērošanu pirms tā publicēšanas, nākas konstatēt, ka šāda prakse nevarēja padarīt skaidru, precīzu un prognozējamu normu par termiņu, kurā iesniedzama prasība veikt pārskatīšanu, un līdz ar to veicināt mērķa – tiesiskās drošības – sasniegšanu.



56 Turklāt, tā kā iesniedzējtiesa ir norādījusi, ka *Curtea de Apel Ploiești* (Plojești apelācijas tiesa) veiktā termiņa piemērošana radīja tādas sekas, ka nebija iespējams atmaksāt *O. M. Călin* nodokli, kuru iekasējot bija pārkāptas Savienības tiesību normas, ņemot vērā, ka *O. M. Călin* nebija pieejami nekādi citi valsts procesuālie līdzekļi, ar kuriem varētu panākt šā nodokļa atgūšanu, ir jāatgādina, kā jau norādīts ģenerālvokāta secinājumu 103. punktā, ka *res judicata* spēka princips neliedz atzīt valsts atbildības principu attiecībā uz tādas pēdējās instances tiesas nolēmumu (spriedums, 2003. gada 30. septembris, *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 40. punkts) kā iesniedzējtiesa. Tā apstākļa dēļ, ka šāds nolēmums, kurā ir pārkāptas no Savienības tiesībām izrietošas tiesības, parasti vairs nevar tikt pārsūdzēts, personām nevar liegt iespēju prasīt valsts atbildību, lai tādējādi panāktu savu tiesību aizsardzību (spriedumi, 2003. gada 30. septembris, *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 34. punkts; 2015. gada 6. oktobris, *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 40. punkts, kā arī 2018. gada 24. oktobris, XC u.c., C-234/17, EU:C:2018:853, 58. punkts).

57 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild šādi:

- Savienības tiesības, konkrēti, līdzvērtības un efektivitātes principi, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie principā pieļauj tādu valsts tiesību normu, kas interpretēta valsts tiesas spriedumā un kas paredz vienu mēnesi ilgu prekluzīvu termiņu, kurā iesniedzams pieteikums pārskatīt galīgu tiesas nolēmumu, kā pieņemšanā pieļauts Savienības tiesību normu pārkāpums, un kurš tiek skaitīts no dienas, kad paziņots nolēmums, kura pārskatīšana tiek lūgta;
- tomēr efektivitātes princips kopsakarā ar tiesiskās drošības principu ir jāinterpretē tādējādi, ka tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkotie tas liedz valsts tiesai piemērot vienu mēnesi ilgu prekluzīvu termiņu, kurā iesniedzams pieteikums pārskatīt galīgu tiesas nolēmumu, ja šā pieteikuma pārskatīt nolēmumu iesniegšanas brīdī spriedums, ar ko ieviests minētais termiņš, vēl nav publicēts *Monitorul Oficial al României*.

### Par tiesāšanās izdevumiem

58 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

- 1) **Savienības tiesības, konkrēti, līdzvērtības un efektivitātes principi, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie principā pieļauj tādu valsts tiesību normu, kas interpretēta valsts tiesas spriedumā un kas paredz vienu mēnesi ilgu prekluzīvu termiņu, kurā iesniedzams pieteikums pārskatīt galīgu tiesas nolēmumu, kā pieņemšanā pieļauts Savienības tiesību normu pārkāpums, un kurš tiek skaitīts no dienas, kad paziņots nolēmums, kura pārskatīšana tiek lūgta.**
- 2) **Tomēr efektivitātes princips kopsakarā ar tiesiskās drošības principu ir jāinterpretē tādējādi, ka tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkotie tas liedz valsts tiesai piemērot vienu mēnesi ilgu prekluzīvu termiņu, kurā iesniedzams pieteikums pārskatīt galīgu tiesas nolēmumu, ja šā pieteikuma pārskatīt nolēmumu iesniegšanas brīdī spriedums, ar ko ieviests minētais termiņš, vēl nav publicēts *Monitorul Oficial al României*.**

[Paraksti]